

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA

<p>Prețul Abonamentului : Pentru Austro-Ungaria pe an . 5 fl. — cr. „ „ „ pe 1/2 an 2 „ 50 „ „ România și străinătate pe an . 14 franci „ „ „ pe 1/2 an 7 „</p>	<p>Prețul inserțiunilor : Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu- vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Corespondințele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ“; eară banii de prenumerațiune și inserțiuni la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș</p>
--	---	--

Cercetarea bisericii

(continuare)

II

„Este generală tânguirea — zice Biserica și școala din Arad, an. XVII, Nr. 18 — că credincioșii noștri nu cercetează în dumineci și sărbători sânta biserică destul de regulat“ și — adaugem noi — tot așa de generală este tânguirea, că bisericoseșii noștri nu iau, cu toții, activ parte la serviciul divin.

Cum am putea scăpa de aceste tânguiți, de ce mijloace să ne folosim, pentru ca să facem poporul nostru bisericos în adevăratul înțeles al cuvântului? Nimic mai ușor decât aceasta: să aflăm cauzele, cari fac poporul indiferent față de biserică, să delăturăm aceste cauze și poporul este îndreptat.

Numita foaie din Arad, care a scris în mai multe rânduri despre cestiunea aceasta atât de arzătoare, pretinde că a aflat aceste cauze și ele ar fi: „a) sărăcia, care în timpul de vară îl conduce pe popor a îngrijii neîntrerupt de cele trebuincioase pentru susținerea și traiul vieții; iar în timpul de iarnă îl reține pe alocurea dela cercetarea bisericii din motivul, că îi lipsește îmbrăcămintea corespunzătoare și cuviincioasă; b) împrejurarea, că în multe locuri se țin în dumineci și în sărbători târguri de săptămână și târguri de țară; c) împrejurarea, că în dumineci și sărbători se țin pertractări cu oamenii pela antistiile comunale și înaintea altor autorități; d) să mai zice în unele părți, că slujba dzească nu s'ar fi executând cu destulă solemnitate“ sau „este prea lungă“; în fine ideile anticreștine ale apusului ar fi străbătut și pela noi...

Oare sunt adevărate cauzele înșirate aci după numita foaie din Arad?

Noi susținem, că nu, Vom dovedi aceasta.

Știut este, că poporul nostru ține sărbătorile, și încă nu numai sărbătorile prescrise de biserică,

ci chiar sărbători, pe cari nici în călindare nu le affi. Și în sărbători se feresc oamenii noștri de lucru ca de foc. Cu toate acestea la biserică nu merg, ci își petrec timpul de biserică, dacă nu în birt, cu nimicuri.

Nici lipsa hainelor corespunzătoare și cuviincioase nu reține pe credincioșii noștri dela biserică. Bisericile noastre ar fi prea mici, dacă toți aceia — bărbați, femei, copii — cari merg la joc, ar merge și la biserică. Și la joc chiar se pretind haine bune și curate. Dar să admitem, ceea ce e greu de făcut, că poporul nostru este sêrac în îmbrăcăminte, — apoi e această împrejurare o cauză binecuvântată, ca bisericile noastre să fie goale?

Să mergem mai de parte. La pertractările ținute în dumineci și sărbători pe la antistiile comunale etc. nu iau parte de cât cel mult 5—10% din locuitorii unei comune; tot aceasta o putem susține și despre cei ce merg la târguri; — acum să întreb ce fac celelalte 80—90%?

Asemenea netemeinică este și cauza a patra, ce se aduce pentru neumblarea la biserică, adică împrejurarea, că slujba dzească, în unele părți, nu s'ar fi executând cu destulă solemnitate sau este prea lungă. Am admite cauza aceasta, când am ști, că preoții conștiințioși în împlinirea actelor liturgice, ar fi mulțămiiți cu numărul credincioșilor, cari ascultă slujbele. De altmintrelea nebisericoșii nici nu-s chemați a să pronunța cu privire la modul cum se slujește.

Servițiul e lung?!... O săptămână întreagă nu gândim de cât de cele trupești. O săptămână nu lucrăm de cât pentru susținerea și pentru desfătarea vieții corporale; — și apoi se nu jertfim pentru sufletul nostru, pentru Dzeu o oară sau două la săptămână?

Cine nu va avea convingerea noastră?

Chiar și cel mai nebisericos și dacă e așa, pentru ce nu umblă la biserică?

Asta e asta.

Spiritul anticreștin al apusului nu a pătruns la poporul nostru. Ici colea câte vr'un așa numit *intelligent* e tocmai ca o rândunică, nu face primăvară.

Din toate cele până aci spuse se vede, că nu sărăcia sau hainele necorespunzătoare, nu judecătoariile și tângurile, nu spiritul anticreștin etc. sunt cauzele, ce țin departe de biserică pe credincioșii noștri. Toate acestea sunt numai scuse, numai „noduri în papură”, cu cari nebisericoșii astupă gura aceloră, ce-i tot întreabă: *de ce nu veniți la biserică?*

Nu' în acestea, ci alt unde-va zace buba; altele sunt relele, cari fac nebisericoși mai ales pe credincioșii bisericii noastre.

Și cari sunt acele rele? Apoi dacă am aflat relele, cum se le delăturăm?

Iată două întrebări ce ni-se pun de sine.

Nu cred, că va trebui multă bătaie de cap spre a afla adevăratul răspuns. La acesta ajungem mai ușor, dacă — abstrăgând dela nebisericoși — vom examina felul, cum se cercetează de regulă biserica.

Copii, preste tot luând, se aduc fără știrea, dar mai ales fără voia lor, cu de-a-sila, la biserică. Cei mai mici n'au nici ideie despre ceace se întâmplă cu ei în biserică; cei mai marișori — habar neavând de locul, unde sunt, — nu gândesc de cât la ocasiunea, în care se o poată lua la senătoasă din biserică neobservați de mai marii lor. Caticheții din școalele normale și din cele medii sunt tot cu ochii la ușa bisericii, iar censorii fac gălăgie ne mai pomenită în „oficiul” lor.

Cei eșiți din școalele medii se cred absolvați de biserică. Aceasta a fost pentru ei o tortură mai mare decât secile formule matematice. Tinerimea din popor nu-și mai aduce aminte de biserică după ce a scăpat oare cum de sub autoritatea părințească.

Oamenii în vârstă, cu puține excepțiuni, se pot număra la acei bisericoși, cari nu iau activ parte la cultul divin. Unii merg la biserică din alte interese de cum este menirea bisericii, alții ca se cucuie sau doarmă în biserică.

De unde toate acestea?

Răspunsul e simplu: *la noi poporul nu se crește pentru biserică.*

(va urma)

Raport general

despre starea protopresbiteratului Caransebeșului în decursul anului 1893

Partea a II școlară

1. Cu privire la cercetarea școalelor confesionale și comunale din protopresbiterat, am onoare a împărtăși Prea On. sinod protopresbiteral următoarele date:

A. Cu privire la școalele confesionale

În decursul anului școlastic 1892/93 în cele 15 comune cu școli confesionale au fost elevi harnici de a cerceta școala:

- a) dela 6—12 ani 706 băeți 699 fete=1405
- b) dela 12—15 ani 314 băeți 338 fete=652

Din aceștia au cercetat școala:

1. Regulat

- a) dela 6—12 ani 406 băeți 269 fete=675
- b) dela 12—15 ani 56 băeți 55 fete=111

2. Neregulat.

- a) dela 6—12 ani 121 băeți 114 fete=235
- b) dela 12—15 ani 41 băeți 33 fete=74.

3. N'au cercetat școala.

- a) dela 6—12 ani 181 băeți 314 fete=495
- b) dela 12—15 ani 217 băeți 250 fete=467.

În anul școlariu 1892/93 numărul elevilor dela 6—12 ani au crescut cu 37, ear a celor dela 12 până la 15 ani au crescut cu 211 față de anul 1891/92.

Pe când se arată crescământ între școlarii dela 6—12 ani și dela 12—15 ani, pe atunci a crescut și numărul celor ce n'au cercetat școala regulat, precum și a celor, cari n'au cercetat școala de loc. Căuzele sunt morburile epidemice: difteritisul și bubatul, neinteresarea părinților și a autorităților politice, cari nu întreprind mai nimic și nu aplică legea de câte ori li-se fac arătări.

B. Școalele comunale.

În cele 35 comune ale protopresbiteratului cu școli comunale au fost elevi harnici de școală:

- a) dela 6—12 ani 2117 băeți 1964 fete=4081
- b) dela 12—15 ani 991 băeți 922 fete=1913

Dintre aceștia au cercetat școala:

1. Regulat.

- a) dela 6—12 ani 1035 băeți 710 fete=1745
- b) dela 12—15 ani 24 băeți 22 fete=46

2. Neregulat.

- a) dela 6—12 ani 295 băeți 275 fete=570
- b) dela 12—15 ani 60 băeți 45 fete=105

3. N'au cercetat școala

- a) dela 6—12 ani 785 băeți 981 fete=1766
- b) dela 12—15 ani 906 băeți 856 fete=1762

La școalele comunale în anul 1892/93 au crescut numărul școlariilor dela 6—12 ani cu 306 față de anul 1891/92; ear numărul celor dela 12—15 ani cu 147. Pe când aici se arată crescământ, pe atunci au crescut numărul celor ce n'au cercetat școala regulat precum și a celor, cari n'au cercetat școala de loc.

Cercetarea mai bună au fost la școalele confesionale din comunele: Caransebeș, Delinești și Mutnicul-mare. Cea mai slabă cercetare au fost în școalele din Ohaba, Peștere, Zăguzeni și Brebul.

La școalele comunale cercetarea au fost mai bună în Borlova, Ciuta, Jupa, Iaz, Obreja și Var. Mai slab au fost cercetate școalele din Armeniș,

Bolvașnița, Buchin, Cireșa, Ilova, Marga și Poiana. Nu s'au cercetat de loc școala din Voislova, Dalci, Zervești, Mal și Rueni fiind învățătorii pensionați. Conspectul școlar se alătură aici sub C.

2. Personalul didactic.

În cele 15 comune cu școli confesionale ale protopresbiteratului au predat și condus învățământul 15 învățători și o învățătoare, cari toți au calificățiunea prescrisă.

În decursul anului 1893 învățătorul Petru Lucaciu a trecut dela școala noastră confesională din Maciova la școala comună din comuna Ohababistra. Catedra de învățatoriu în Maciova s'a ocupat definitiv prin învățătorul George Lipovan.

3. Sporiul și rezultatul învățământului.

Amăsurat constatării făcute de comisiunea consistorială esaminătoare, sporiul și rezultatul învățământului au fost foarte bun în Brebul, Caransebeș ambele clase, Delinești, Mutnicul-mare, Ohabamutnic, Valeadeni și Zăguzeni; au fost bun în comunele Apadia, Prisaca, Rugi, Ruginosu și Valeaboului; suficient în Ohabița și Maciova.

În comuna Peștere nu s'a ținut examen fiind școala închisă din cauza morbului variola.

La locul acesta amintesc, că dintre elevii obligați a cerceta școala de toate zilele, au fost prezenți la examen 412 băieți și 269 fete la oaltă 681.

Spre a satisface însărcinării date de Prea On. sinod protopresbiteral din anul 1891 prin concludul luat sub Nru. 7 al protocolului, 'mi iau voie a face următoarele împărțări despre progresul și rezultatul catehizațiunii în comunele protopresbiteratului, ce au aparținut odinioară la fostul confiniu militar și anume: am început cu examenele din religiune în 10 Maiu cu comuna Zervești și am terminat în 9/21 Iunie cu comuna Jupa. În fiecare comună am luat protocol despre rezultatele catehizațiunii, cari protocole dimpreună cu un raport special le-am substernut Venerabilului Consistoriu diecesan în 6 Septemvrie 1893 sub Nru 250 spre esaminare.

Referitoriu la sporiul și rezultatul învățământului religios observ în general, că mai este încă foarte mult de făcut pentru ca acest învățământ să poată avea efectul binefăcătoriu dorit. După a mea părere stăm așa de rău cu școalele comunale încât nici asemănare nu se poate face cu școalele confesionale, deși nici aceștia n'au ajuns la stadiul la care n'ar mai fi de dorit. În fiecare școală m'am folosit de momente și motive luate din studiul religiunii, ca să pot trece la alte obiecte de învățământ și onoare excepțiunilor — esaminând am aflat, că în cele mai multe școale nu s'au propus afară de cetire și scriere nimic, dar și aceste două obiecte s'au propus ca vai de ele.

Causa acestui rău zace în neinteresarea învățătorilor, neavând nici o controlă, în neinteresarea părinților de ași trimite pruncii la școală și în

neinteresarea organelor politice de a aplica legea; apoi ca de încoronare lipsa de cărți și a recvisitelor de învățământ.

În special 'mi permut a raporta:

a) Materia învățământului religios s'a propus în conformitate cu planul de învățământ numai în școalele comunale din: Borlova, cu rezultat foarte bun, în Var cu rezultat foarte bun și în Jupa cu rezultat bun. în Iaz și Rusberg cu rezultat foarte bun.

Fără de a se respecta planul de învățământ s'a propus cu rezultat foarte bun în comuna Rusca cu rezultat bun în comunele: Cârpa, Ciuta, Glimboca, Marga, Mărul, Slatina-mică, și Vercerova.

S'a propus puțin și cu rezultat slab în școalele din: Armeniș, Buchin, Bolvașnița, Cireșa, Crâjma, Feneș, Golet, Ilova, Obreja, Ohababistra, Poiana, Sadova-noauă, Teregova, Vălișoara și Zlagna.

b) Nu s'a ținut examen din religiune în Petroșnița, unde este învățatoriu și catehet preotul Ilie Popoviciu, în Voislova unde nu s'au ținut tot anul școală, în Mal, Dalci, Rueni și Zervești, fiind că învățătorii din aceste comune trecând în pensiune școalele au rămas închise.

c) Nu s'au propus catechismul și istoria biblică, ci numai rugăciuni și un fel de studiu moral în Armeniș, Cireșa, Crâjma, Ilova, Ohababistra și Sadova-noauă. Nu s'au propus catechismul, ci numai istoria biblică, rugăciuni și cântarea bisericască în Buchin, Bolvașnița, Ciuta, Feneș, Glimboca, Rusca, Slatina-mică, Vălișoara, Verciorova și Zlagna.

În unele școale s'au folosit ca manual istoria biblică ilustrată ediția Sibiu și catechismul de Moise Toma, în cele mai multe școale, unde s'a propus catechismul s'a folosit ca manual catechismul mic ediția Viena.

d) Cântarea bisericască preste tot luată a fost bună.

e) Prezenți la examenul de religiune au fost dela 6—12 ani 802 băieți și 574 fete la oaltă 1349, dintre 2117 băieți și 1964 fete obligați a cerceta școala de toate zilele. Dela 12—15 ani nu au fost prezenți în nici o școală.

Mai mulți au fost prezenți la examen în Borlova, Ciuta, Glimboca, Var, Obreja, Rusberg, Iaz și Jupa. Mai puțini în Cireșa, Marga, Crâjma, Ohababistra, Feneș, Bucosnița, Armeniș și Verciorova.

4. Dotațiunea învățătorilor.

Dotațiunea învățătorilor noștri dela școalele confesionale face în bani cu finea anului 1893, 4133 fl. v. a. în naturalii 109 meți cucuruz și 340 metri lemne. Din acestea au primit cu finea anului 1893 și anume în bani 3591 fl. 99 cr. în naturalii 92 meți cucuruz și 246 metri de lemne. Au rămas restanță în bani 600 fl. 1 cr. în naturalii 17 meți cucuruz și 94 metri de lemne.

Cred a fi satisfăcut cu aceste date concludului adus de Prea On. sinod protopresbiteral din anul 1891 sub Nru 5 al protocolului.

5. Edificiile școlare.

Edificiile școlare confesionale sunt pe deplin corespunzătoare în Mutnicul-mare, Maciova și Prisața; corespunzătoare în Caransebeș, Delinești, Ohaba-mutnic și Valeaboului, în stare de mijloc în Apadia, Rugi și Zăguzeni, în stare de tot slabă și necorespunzătoare în Peștere și Ruginosu.

S'a întreprins edificarea de nou a edificiilor școlare în anul 1892 în comunele Brebul și Valeadenii și au înaintat cu lucrarea până în prezente întru atâta, că se pot ținea prelegeri în salele de învățământ.

6. Cărțile de învățământ.

Cărțile, ce se folosesc în școlile noastre confesionale sunt acelea, cari s'au recomandat de Venerabilul Consistoriu diecesan. Numai în școala din Rugi și Valeadenii se folosește catechismul mic ediția Viena și gramatica română de Manliu în Valeadenii.

7. Grădinile școlare de pomărit.

Grădini școlare de pomărit se află în comunele: Maciova, Mutnicul-mare, Peștere, Rugi și Valeaboului și sunt mai mult sau mai puțin cultivate cu meri, peri, cireși și mai cu samă cu frăgari.

Partea a III epitropească.

1. Averele bisericilor.

Averile bisericilor din cele 47 comune matere cu filialele lor constau cu finea anului 1892

a) din edificiile bisericesti, cari represintă un capital de 234.959 fl.

b) din casele parohiale pentru locuință preoților, cari represintă un capital de 9395 fl.

c) din casele date spre închiriere în valoare de 4000 fl.

d) din pământ ca fundațiune bisericască în complex ce represintă un capital de 2188 fl. 40 cr.

e) din alte realități în valoare de 100 fl.

f) din mobilier și recuise bisericesti, cari represintă un capital de 108.313 fl. 08 cr.

g) în fine din capitalele fundațiunelor bisericesti în bani gata și hârtii de valoare în suma de 110.902 fl. 91 cr.

Pe când averile active se arată astfel, pe atunci pasivele fac 1897 fl. 90 cr. v. a.

2. Averele școlare.

Averile școlilor confesionale și comunale cu finea anului 1892 constau:

a) din edificiile școlare, cari represintă un capital de 43.072 fl.

b) din pământ ca fundațiune școlară în valoare de 378 fl.

c) din pământ ca dotațiune pentru învățatori, ce represintă un capital de 2912 fl. 01 cr.

d) din mobilier și recuise școlare în valoare de 2063 fl. 54 cr.

e) În fine din capitalele fundațiunelor școlare în suma de 4201 fl. 79 cr.

Datoriile pasive ale școlilor sunt 217 fl. 28 cr.

Mai are protopresbiteratul o avere în bani gata, hârtii de valoare și pretențiuni active în suma de 1183 fl. 50 cr. carea se poartă în evidență sub numirea banii pentru susținerea scaunului. Conspicuitul despre averile bisericesti și școlare se alătură sub D.

Ca de încheere amintesc că scaunul protopresbiteral în decursul anului 1893 au ținut 3 ședințe în cari au pertractat obiecte provăzute în statutul organic.

Asemenea comitetul protopresbiteral în anul 1893 au ținut trei ședințe în afacerea revisiunii socoților scaunului și preliminarului și repartiției scaunului precum și a inventariului cancelariei protopresbiteral.

Partea a IV Cancelaria protopresbiterală.

La oficiul protopresbiteral au intrat cu finea anului 1893 piese 1214, înregistrate sub 387 numeri; la scaunul protopresbiteral 14. Din piesele intrate la protopresbiterat s'au desercinat prin protopresbiter 370 în registraturi, prin comitetul protopresbiteral 4, au rămas în restanță 13. Din cele intrate la scaun s'au rezolvit 10 înregistraturi parte în ședințe, parte pe cale presidială; au rămas în restanță 4.

Caransebeș în 10 Martie 1894.

Andrieu Ghidiu
protopresbiter gr. or. rom.

O cestiune de zi

(dialog între Tufescu, adiunct de pretură în disponibilitate, și între Brănduș, profesionist).

(continuare)

Tuf.: Ilusiune deșartă Brănduș! în carte stă scris: „cel ce vrea să vie după mine să se lapede de sine,” — auzi măi! să se lapede de sine, așa a zis Cristos; apoi când vor cădea canoanele ca să le poată fi bine și preoților?

Br.: Frate, trebuie să ști, că noi avem lipsă să ne formăm o clasă de inteligență, de oameni învățați, carea să nu atârne dela fiice tândală: nici dela Petru, nici dela Pișta, ci să fie a poporului; să nu se teamă de ori ce vânt, care bate pre oamenii nostri aplicați în serviiu lumești, ci să meargă înainte apărând interesele noastre, luptându-se cu ori ce dușman al nostru, și reclamând drepturile noastre. Nu vezi tu, că astăzi unii din ai nostri, cari ar putea face ceva pentru noi, nu cuatează, că-și perd pânea, alții n'au voie ținând a se recomanda străinilor; alții n'au vreme, căci — precum ai zis — abia le ajunge timp să doarmă gândind, și să vorbească nefăcând.

Tuf.: Pare că ai de cuget să croești cu cădelnița o împărăție românească!...

Br.: Nu cunoști, că în societatea noastră sunt o mulțime de oameni semidocti: închipuiți, cu inima mică și cu minte scurtă, sēraci și domnoși, simpli și guralivi a căror cap se pare a fi plin de grieri, și ne trebuie preoți harnici, cari se poată apēra poporul de rătăcirile unde fi due acești oameni nefericiți.

Tuf.: Îmi pare, că ai uitat, că caracterul timpului nostru este a vorbi multe fără sîmbure și a susținea cu graul lucruri neroditoare: tu ai vrea să-ți faci o taberă de popi, prin carea să schimbi cursul lumii.

Br.: Nu cunoști, că în societatea noastră a intrat corupțiunea, au stricat strē nii sîngele și inima din noi; nu vezi, că țeranul nu-și cunoaște nici drepturile, nici datorințele neavēnd prea multe exemple de învățatură; își neghează afacerile, și pierde timpul în trândăvie, își ruinează sēnătatea și averea prin beție, nu se însuflește pentru nici o faptă bună; acestea împrejurări triste încă ne spun, că avem lipsă de preoți buni și harnici, cari se vindece rēul prin știință și prin exemple bune.

Tuf.: Eu nu zic, că nu sunt adevērate cele ce le spui tu; trebuie să ști însă și tu la rēndul tēu, ca o rondunea nu se face primăvara. Sērăcia Brāndușule, va paralisa planul acesta al tēu; pre omul lipsit, fire-ar și preot cu multă cunoștință, necazurile îl leagă de grijile familiei și-l fac să uite de chemarea lui cātră societate. Apoi toate ca toate, te mai întreb: dorești tu ca Aureliu să se lapede de sine?

Br.: Mēi, ascultă încă ceva frate: Chiar cānd ar sta aceasta, eu nu aflu pozițiunea preotului miseră; în caracterul preotescc eu aflu ceva sublim. Tu pui preț numai pre cele materiale; trebuie să ști însă, că nici o fericire din lume nu se ridică la atāta valoare prin avuții materiale, în cāt se poată a se asemăna cu fericirea. ce o simte cineva atunci, cānd își aduce aminte: *că a dat un șful bun celui greșit, că a îndreptat pre cei pēcătoși, că a mângăiat pre cei năcăjiți, că a încurajat pre cei întristați și a luminat o societate întreagă prin înțelepciune și bunătate.* Conștiința acestor fapte sēvērșite rēmane în toate suferințele un izvor de bucurie. Nu stă în-ă nici acela ce ai zis, că preotul trebuie să se lapede de sine în înțelesul pur material: Cristos prin aceste cuvinte a zis omului pēcātos, ca să se lapede de patimi, de lă. omie, de rēutate și de egoism, și sē-i urmeze lui în faptele cele bune. Chiar din contra preotul după natura oficiului sēu are dreptul la bunăstare atāt intelectuală cāt și materială, cāci trebuie să ști, că bunăstarea este puterea de a face bine în toată privința.

Tuf.: Frate Brānduș, mēsură cu ferdela grăunțele, nu mēsură vēntul; să mē vezi tu pre mine, acum de exemplu, un capitalist, ori proprietariu mare, în realitate; eară pre tine un preot sēracc cu credință, că ești îndreptățit a fi și gazdă, - spune-mi ce socoți, oare cine ar fi mai fericit, eu ori tu? Lasă pre Aureliu în pace, să va afla altul pentru preoție. *om mai de rēnd, carele nu este în stare a-și cāștiga altmirtelea pānea.*

Br.: Ascultă frate: Ne trebuesc lumina, cultura, cāci toate neamurile stau mai pre sus decāt noi, noi am

rēmas pre urmă; te întreb nu este rușine pre numele nostru, ca să fim tot așa?

Cum vom putea însă, ca să ne ridicăm din această stare; avem noi vre-o sprijinire din afară? avem noi vre-un ajutoriu de undeva, avem noi bărbați destui în sinul nostru, cari se poată, să stie și să voiască a ne ajuta după trebuințele noastre și după cum cere timpul, în care trăim? . . . Ajutoriu și sprijinire nu avem dela nime decāt dela Dzeu; eară oameni pentru trebuințele noastre numai unde și unde. Tot ce avem în favorul nostru este biserica noastră; sub scutul bisericeii putem învăța frica lui Dumnezeu, moralitatea și adevērul, trebuincioase tuturor oamenilor; sub scutul bisericeii ne putem ridica și ținea școale pentru luminarea și înțeleptirea tinerimei noastre, ca să o facem harnică de o viață cu demnitate. Ce mângăere însă ne va putea aduce biserica, și cum vor putea să strălucească școalele noastre, dacă preoții noștri, capii și povățuitorii noștri bisericești vor rēmana pretutindenea, oameni nepricepuți, ca și noi?!

Nu te spāria frate Tufescule de sērăcia în care au devenit acum partea cea mai mare a preoției noastre; aduți aminte că chiar acuma în templul acesta să fac pregătiri pentru îmbunătățirea sorți preoților, *sē regulează dotațiunea clerului prin concluse sinodale*, și acuși, acuși va fi bine.

Tuf.: Sē-ți spun o anecdotă:

Au fost odată un bărbat și cu muerea sa, și se zice că au fost de neam țigani. Între ei s'a ivit ideea, ca să trāească odată bine, și au făcut plan ca să mănānce plăcinte; motivul care i-a adus pre ei la aceasta ț-i-l voiu spune. S'a dus adecă țiganul la nașu-sēu, și la aflat la masă māncānd plăcinte. „Bun prānzul nașule“ — salută finul — „bună sē-ți fie inima — rēspunde nașul — „poftim la prānz“. Firește finul după datină, modest, întāiu mulțumește „numai cu Dzeu, nașule“, așteptānd, ca sē-l mai invite si a dooua oară. Nașul însă nu mai invită pre finul și a doaua oară, ci māncă și tăcu, și după ce gātă, beu și apă, apoi întoarse cātră finul sēu întrebāndu-l: „nu ț-i-i sete finule, ai ce mai apă bună!“ „O fi, o fi, numai nui la vremea ei“ rēspunde finul.

Cu acestea finul sē duse acasă făcānd la planuri, și aflāndu-și nevasta ț-i zice în chip de imputare: „Cānd ai fi și tu ca nașa de bună, te-aș mai lauda și eu prin sat, dar așa nu știu cum m'ar trage inima; toți bărbații māncă plăcinte numai eu nu; ean sufulcāte și fă și tu din māni.“ „Da ce și cum sē fac?“ — întrebā nevasta pre bărbatul māhnit. — „Așa cum a făcut nașa fă și tu.“ Nevasta: „sē aștepti dară, că mē due la nașa sē mē învețe și pre mine cum sē fac placintele, apoi ț-i-voiu face.“ Sē duce, întrebā, și ce ț-i spune nașa! . . . „Sē bați apă, sē pui făină, sē bați ouă, sē pui lapte, sē le faci cu brānză, sē pui unsoare pre lespede și sē le coci la foc“. Asta-i aia! . . . Beata fină din toate cāte sē recer pentru placinte abea numai apa, focul și o lespede. Sē întoarse acasă și ț-i spune bărbatului: „ț-i-voiu face bărbate și te voiu tracta, dacă vor oua găinele, vor fătu oile, și se va face brānză, și dacă vom cāpāta făină și unsoare.“ Așa! așa trebuie sē-ți spun și eu: se va regula și dota

clerul, dacă vor oua găinele, vor făta oile, să va face brânza și vor căpăta deputații sinodali făină și unsoare din sat; până când vor veni toate acestea clerul va trebui să se mulțamească a trăi cu conclusele sinodale.

Ar.: Și-apoi?!... De ar fi desperat fina văzând că la plăcinte trebuiesc toate acestea, ar fi rămas toată cauza pierdută. Fina înțeleaptă însă nu a desperat, ci l-a întărit pre bărbătel în speranță; i-a spus că „numai dacă vor oua găinele, vor făta oile și vor căpăta făină și unsoare, va mânca plăcintă.“ I-a lăsat adecă speranță, și poate că prin osteneală vor fi ajuns și la plăcinte; să facem și noi așa, să permitem întâiu speranța unui venitoriu mai bun, să ne câștigăm de o cam-dată preoți harnici, să-i sprijinim, și vom face apoi noi ceea ce nu pot face sinoadele.

Tuf.: Așa ar fi când am avea numai aceasta de făcut, aduți aminte însă că sunt dările mari, venituri slabe, sarcini multe, puteri slabe.

Br.: Pentru alții, precum vezi, facem tot, dăm tot ce ni s'ar cere; oare pentru noi, pentru interesul bisericii și a școlii noastre, pentru viitorul nostru, să nu putem jertfi nimica?! Părerile tale frate Tufescule sunt greșite; vom jertfi și pentru cauzele noastre, cum jertfim pentru alte cauze! Vom face fonduri în toate parohiile, și de aci vom ținea învățatori, școale, biserică, și în fruntea lor preoți buni și harnici.

Tuf.: Măi, mult mă tot trudește să te capitez! da înțelege-te omule, nu te întreb eu că ce va fi, ci te întreb, că ce este acum?. Pare că te-ai îmbătat de tămăe, ori te-a cucerit preoteasa. Mai bine medic pentru esemplu, de cât popă, că mai bine merge medicilor decât popilor.

Br.: Să-ți spui și eu o anecdotă.

Era odată un târg de țară la un oraș; pretutindenea mulțime de vinzători și cumpărători și printre ei mai mulți guri căscate. Sub umbra unei sălci mânca un român mămăligă cu ceapă. Un medic, ce se preumbla prin târg, da preste român mâncând mămăligă cu ceapă; la această vedenie îl cuprinde o mirare și o spaimă; stă și privește, și i se pare că nu poate crede ochilor, începe a clăti din cap, face combinări, că ce proces se poate naște în stomac, din amestecatura mămăligii cu ceapă; calculează, judecă și, găci, la ce rezultat ajunge?! Ajunge la convingerea aceea, ca omul acesta preste o oară trebuie să moară de dureri de stomac. „Pentru Dzeu, îl provoacă, ce faci? de mamaliga aceasta cu ceapă numai decât ai să mori în urma tormentelor, ce se vor naște în stomacul tău; înceată cu astfel mâncare irațională“. „Doară nu ești proroc, Domnule, răspunde omul de sub saică“; „să ști că vei muri“, reflectă medicul... „De voi muri, să mor măcar sătul“ replică omul... „nu-i glumă mei, ai să mori“... „Nu te teme domnule, voui muri dacă noi avea să mănânc“ adauge omul... „Ba îți zic eu mei ca medic, ai să mori, că ți-se va aprinde pântecul“. Omul tace mai mâncă o ceapă și o frântură de mămăligă, apoi începe a juca zicând: „vezi domnule, că nu mor“. Văzând acestea medicul esclamă în mirarea sa: „De-ar mânca românul și pre naiba cu ar-

deiu încă nu moare.“ — Așa, frate Tufescule; românul nu are prea multă lipsă de medic; când cearcă el cu leacuri, e rău; el știe că toți câți beau leacuri vor muri.

Tuf.: Dacă nu medic atunci mai bine domn și avocat.

Br.: Românul zice: „Doamne apără-mă de ușa advocaților și de casa solgabirăului.“ Advocatii îl sărăcesc, solgabirăele îi mănă toate ouale și toți puii de găină, când ajunge în vre-o primejdie. Iară judecătorii trăiesc tot cu casa în spate și cu frica în oase sub arbitriul stăpânirii. Preoți ne trebuiesc harnici și învățați, și preoția este cea mai bună!.

Tuf.: N'am ce să mai zic, ved că tu ești mai sfătos.

Br.: Ne trebuie oameni buni în sinul nostru, cari să ne lumineze părințește în necazurile și în lipsele noastre, să ne îndrepte cu sfatul și cu înțelepciunea pe calea înaintării; să ne învețe a cunoaște mijloacele de viață. Ne trebuie preoți buni, cari să redeie poporului moralitatea, iubirea de virtute și credința în viitoriu.

Toma*)

Corespondință

În Nr. 26 al foaiei noastre s'a publicat un articol, în care se susține, că cauza lățirii nazarenismului ar fi „puțină îngrijire a preoților de catehizațiunea pruncilor“. În legătură cu acest articol ni-se scrie, că nu numai cele susținute în articolul numit, ci și alte sunt cauzele, ce contribuiesc la înmulțirea nazarinilor. „Așa — nișe scrie — în comune mari se cer dela preot și funcțiuni multe, alergări și strapații din cauza estinderei parohiei, — lucru firesc că un paroh bătrân nu va fi capabil de mari strapații, și funcțiunile și-le va îndeplini ca vai de ele, ceea-ce văzând poporul să înstrăinează de biserică și slujbele ei astfel îndeplinite, privindu-le ca o povară, cari nu-l mai mângăe și pre cari le plătește scump. Ce să se facă în asemenea cazuri? Să se aleagă capelani apti pre lângă asemenea parohi neputincioși măcar și fără voia lor.

„O altă cauză a rēului după părerea mea aici în confiniul militarilor sunt școalele, cari sunt toate comunale și la cari sunt aplicați învățatori mulți crescuți în preparandile ungurești de stat, ba ce e mai mult, mulți dintre dēșii sunt gr. cat. și fără cunoștiință în cele rituale bisericesti. Ce fac atari învățatori în dumineci și sērbători? Sau nu vin de loc la biserică, deși după concurs a fost condiționat ales să țină strana în biserică, sau dacă vin la biserică, să așază în strane ca niște ampoliați de stat, măsurând în tot decursul slujbei cu ochii sântii de pre păreți. Onoare zis escepțiilorilor.

Să luăm cazul că învățatoriul e și cantor ce să întēmplă atunci? Dacă e un om cu atragere cu iubire de biserică lucrurile, merg bine. Dacă e om

*) Reproduș după în edindariu vechiu din Sibiu.

sucit trebuie să se poarte preotul cu dânsul ca cu un ou roșu. să-i ierte dacă cântă ce vrea și cum vrea, căci la din contră amenință preot „că își scoate atestat dela medic, că nu poate cânta“ apoi cântă părinte singur, fi și popă și cantor.

„Cum se vă lecuî reul acesta? La bisericile, unde nu sunt școli confesionale, se se institue un post de cantor, care apoi va trebui să-și poarte oficiul după cum i-se prescrie. Atunci poporul sigur se va alipi mai mult de biserică și ritualul ei atât de clasic, pre care nu'l mai are nici o biserică în lume, însă ciungărit și diformat se asemăna unui om foarte frumos, dela care după ce i-ai tăiat nasul, urechile și buzele te întoreci de cătră dânsul cu greutate.

„Atunci de sigur, poporul nostru nu'și va mai căuta mângăierea sufletească în sinul unor secte reci și seci în învățăturile lor cum este nazareismul.“

R.

Invitare de abonament

la

„Foaia diecesană“.

Mulțumind tuturor pentru binevoitoriul sucurs material și spiritual, ce l-au dat până acuma pentru susținerea acestei foi, îi rugăm totdeauna, ca și pe viitorul să sprijinească întreprinderea noastră, cu atât mai vârtos, pentru că această foaie are o misiune mai înaltă culturală și anume: înaintarea intereselor noastre bisericesci, școlare și sociale.

Deschidem deci un nou abonament pe semestrul II. al anului 1894. cu prețurile de până acuma și adevă:

Pentru Austro-Ungaria:

*pe un an întreg 5 fl. — cr. sau 10 coroane.
pe jumătate de an 2 fl. 50 cr, „ 5 „*

Pentru România și străinătate:

*pe un an întreg 14 franci.
pe jumătate de an 7 franci.*

Redacțiunea și Administrațiunea.

Varietăți

Academia română ne trimite următoarea publicațiune:

Cu începerea viitoriului an școlariu 1894—95, se va inaugura la Măgurele, lângă București, școala de fete fondată de Ioan Ottetleșanu, înființată de Academia Română, sub înaltul Patronajiu al M. S. Regelui, pentru tete sărace, cărora li se va da, conform dispozițiunei testamentare a răposatului fun-

dator, o creștere casnică și instrucțiunea cuvenită unei „*bune mame de familie, fără pretențiuni sau lux*“.

Cursul va fi de 5 ani, în timpul cărora elevele vor avea toată întreținerea în institut.

Pentru primul an vor fi primite cinci-sprezece fete.

Sunt admise în institut copile pe deplin sănătoase, cari au trecut de 11 ani dar n'au implinit încă 14 ani, au pregătirea, ce se dă în școlile primare din România și sunt născute din părinți români săraci și bine reputeți.

Părinții aspirantelor ori reprezentanții legali ai acestora au să trimită — până la 15 August 1894 — cererile, însoțite de act de naștere, act de paupertate și atestat școlariu despre cele patru clase primare, la *Academia Română* (Calea Victoriei, Nr. 135), pentru *Comisiunea Fundațiunei Ioan Ottetleșanu*, care, esaminând actele și luând informațiunile, ce va crede de cuviință, va dispune ca concurențele ce îndeplinesc condițiunile mai sus precisate să fie supuse la un examen de primire, prin care să se constate gradul de pregătire în ceea ce privește cetirea și scrierea, analiza etimologică și cea sintactică, cele patru operațiuni, geografia și istoria țărilor române.

Rezultatele examenului să vor supune, dimpreună cu toate actele, printr'un raport Augustului Protector al Academiei Române, Maiestăței Sale Regelui, căruia îi aparține a decide.

Esamenele să vor face în localul Academiei la 15 Septemvrie anul curent, iar cursurile vor începe la 1 Octomvrie. — *București*, 24 Iunie (6 Iulie) 1894.

*

Desgroparea insigniilor de încoronare ungare. Din incidentul sinuciderii septuagenariului maior cavalier de Popoviciu în Gratz, foile din Viena publică unele date interesante și necunoscute încă la noi despre desgroparea insigniilor de încoronare ungare la Orșova. Foile vieneze constată, că meritul aflării coroanei și a celorlalte insignii de încoronare este al maiorului Popoviciu. La începutul anilor 50 el s'a însinuat cel dintâiu că a dat de urma insigniilor îngropate lângă Orșova sau Rășava. El a dat de această urmă prin sinuciderea unui cetățean din Timișoara care a fost consacrat în acest mare secret și s'a temut de descoperirea secretului. În anul 1852 diregătoriile austriace au sistat scrutările terenului din ținutul Orșovei din cauza marilor inundațiuni din acel an. De altă parte Kossuth a trimis pe cel mai încrezut al său dintre emigranți la Orșova să vadă dacă insigniile îngropate n'au suferit cumva prin ieșirea apelor. Spionii austriaci au pus mâna pe un astfel de încrezut secret, care cu mare necaz a mărturisit că insigniile sunt îngropate între Dunăre și între dealul Alionului. După aceasta maiorii Popoviciu și Karger au condus săpările timp de aproape

cincisprezece luni de zile până când în 18 Septembrie 1853 un grăniceriu român a dat de prețioasa ladă de fer, în care erau pachetate toate insigniile de încoronare ale regilor Ungariei. De aici încolo istoricul transportării insigniilor la Viena și apoi al readucerii lor în castelul din Buda este prea cunoscut.

*

Retragerea monetelor de 20 și de 4 cr. Monitoarele guvernelor din Viena și Budapesta publică ordinațiuni uniforme, prin cari ministeriile de finanțe dispun scoaterea din circulațiune a monetelor de argint de 20 cruceri și acelor de aramă de 4 cr. Ambele categorii au valoare de solvire în circulațiunea privată numai până la sfârșitul acestui an 1894. La cassele statului se poate solvi cu ele și se pot schimba acolo până la 31 Decembrie 1895. Cu acest termen încetează și datorința statului de a încasa acele două categorii de monete. La sfârșitul acestui an dară banii de 20 cr. argint și de 4 cr. aramă vor peri din circulațiune și în locul lor vor fi cu atât mai multe monete nouă de câte 20 și 10 bani.

*

Himen. D-l Nicolae Savi învățătoriu în Uilucu s'a încredințat cu Domnișoara Sidonia Ionuțescu, fca emeritului învățătoriu George Ionuțescu din Furlug. Căsătoria se va celebra în 10/22 Iulie a. c. în Furlug.

*

Copii se nu se joacă cu câni. Medicii din nou fac băgători de samă pe părinți se nu lase copii a se juca cu câni nici a fi liniși de câni sau a netezi câni, căci pe părul aspru al cânilor adese se află paraziții cei mai periculoși. S'a întâmplat că astfel de paraziți sau vermuleți periculoși au trecut în vestmintele sau pe corpul copilului și urmarea a fost îmbolnăvirea și moartea nevinovatului copil fără ca se se fi putut ști cauza boalei.

*

Bibliografie. Au apărut: *Statutele* institutului de credit și de economii „CONCORDIA” ca societate pe acții din Ozora (Uzdin).

— *Peatra credinței*, istorioară din viața popoului de Coriolan Brădicean.

— Raportul al XXXI despre gimnasiul superior fundațional din Năsăud pentru an. scol. 1893—94.

CONCURS

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc la școala confesională ort. română din Denta, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.”

Emolumentele sunt:

1. În bani gata 325 fl.

2. Usufructul dela 4 jugere pământ clasa I.
3. Pentru conferințe 10 fl.
4. Pentru adunarea generală 10 fl.
5. Paușal scripturistic 5 fl.
6. Cortel liber cu grădină de legumi și $\frac{1}{2}$ juger grădină estravilană.
7. 32 metrii de lemne din care are a se încălzi și școala.

8. Dela înmormântări unde va fi poștit 50 cr, Recurenții își vor instrua petițiunile conform statutului org. bis. și adresate comitetului parohial, le vor înainta oficiului potopresbiteral din Ciacova.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți a se presenta în oarecare Duminică sau sâmbătoare în sânta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

[39] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

<p>Tinctura de Zacherlin este o invențiune minunată. Ea se poate introduce în locuri, unde nu ajunge praful de Zacherlin și nimicește momentan și sigur ori ce insecte.</p>	<p>Tinctura de Zacherlin se folosește mai ales spre nimicirea ouălor de steluțe, pureci și păduchi în cuibate în crepături, în scânduri, și pe pelea animalelor.</p>
<p>malelor. Întrebuințată cu praful Zacherlin oferă cel mai grabnic și trainic rezultat contra insectelor.</p>	<p>și Zacherlin, în sticle de 25 cr. și 1 fl. Pentru întrebuințarea practică a tincturei se află un instrument anume făcut, ce constă 1 fl.</p>
<p>[19] 4—10</p>	

